

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

На засіданні кафедри конституційного права
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.)

**СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»,
що викладається в межах
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності № 081 Право**

Назва дисципліни	Конституційне право України
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Січових Стрільців 14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Юридичний факультет, кафедра конституційного права
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 08 Право Спеціальність 081 Право
Викладачі дисципліни	Бориславська Олена Марківна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права; Бориславський Любомир Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права; Заяць Ігор Ярославович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права; Кобрин Володимир Степанович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права; Різник Сергій Васильович, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права; Мочульська Марта Євгенівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права; Чорненький Віталій Ігорович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права.
Контактна інформація викладачів	olena.boryslavska@lnu.edu.ua , кафедра конституційного права, ауд. 507; liubomyr.boryslavskii@lnu.edu.ua , кафедра конституційного права, ауд. 507; ihor.zayats@lnu.edu.ua , +38 0677897512, кафедра конституційного права, ауд. 507; volodymyrkobryn2809@gmail.com , http://law.lnu.edu.ua/employee/kobryn-volodymyr-stepanovych-2 , +38 0676744648, кафедра конституційного права, ауд. 507; serhiy.riznyk@lnu.edu.ua , кафедра конституційного права, ауд. 507; marta.mochulska@lnu.edu.ua , кафедра конституційного права, ауд. 507; vitaliy.chornenkyu@lnu.edu.ua , кафедра конституційного права, ауд. 507.
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати на кафедру +380322394161.
Сторінка дисципліни	https://law.lnu.edu.ua/course/konstytutsijne-pravo-ukrajiny
Інформація про дисципліну	Навчальна дисципліна розроблена таким чином, щоб надати студентам необхідні знання, щодо теорії та практики конституціоналізму в Україні, положень чинної Конституції України та конституційного законодавства, системи органів публічної влади в Україні, її адміністративно-територіального устрою та основних прав і свобод людини і громадянина.
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Конституційне право України» є завершальною нормативною дисципліною спеціальності 081 Право для освітньої-професійної програми «Бакалавр», яка викладається в 1-2 семестрах в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою

<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p>ECTS).</p> <p>Метою вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» є засвоєння новітньої конституційної доктрини; вивчення базових конституційно-правових конструкцій та відповідних положень нормативно-правових актів якими вони регулюються, набуття навиків їх використання в умовах «всеохоплюючого функціонування» принципів верховенства права, розподілу влади та правової держави; підготовка до прийняття компетентних та системних рішень в галузі публічних відносин.</p> <p>Цілі курсу спрямовані на ознайомлення студентів з основними положеннями конституційного права та стимулювання до самостійної роботи з ними; вивчення системи конституційного права та набуття навиків використання її структурних елементів з метою вирішення конкретних конституційно-правових питань; навчання застосовування теоретичних положень у практичній діяльності; забезпечення системного уявлення про роль конституційного права по забезпеченню функціонування держави та громадянського суспільства, захисту засад конституційного ладу України.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основана література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, О.М. Лисенко, А.А. Мелешевич. К.: ВАІТЕ, 2021. 528 с. 2. Конституційне право України : підручник ; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків : Право, 2020. 592 с. 3. Савчин М. Порівняльне конституційне право. Київ: ВАІТЕ, 2020. 462 с. 4. Федоренко В. Л. Конституційне право України : Підручник / до 20-ї річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України. К. : Видавництво Ліра-К., 2016. 616 с. 5. Чушенко В. І., Заяць І. Я. Конституційне право України : підруч. Вид. 2-ге, допов. і перероб. К. : Ін Юре, 2009. 548 с. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Бориславська О. М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків: Право, 2018. 384 с. 7. Бориславський Л. Інститут Президента України після виборів 2019 року: новий етап розвитку? Український часопис конституційного права. 2019. № 1. С. 33–50. 8. Гураль П. Ф. Консолідація української нації: конституційно-правовий аспект / П. Ф. Гураль // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXVII звітної науково-практичної конференції (5–6 лютого 2021 р.). : Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. Львів. – 2021. – Ч. 1. – С. 100-105. 9. Дубас В. В. Європейські стандарти сучасного парламентаризму (за позиціями Європейської комісії «За демократію через право»). Український часопис конституційного права. 2019. № 2. С. 60-73. 10. Кобрин В. Прем'єр-міністр України у системі стримувань та противаг влади сучасної конституційної моделі української держави.

	<p>Український часопис конституційного права. 2018. № 4. С. 113-121.</p> <p>11. Куйбіда В. С., Заяць І. Я. Генеза територіальної організації України : конституційно-правові аспекти. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного Дозвілля», 2010. 480 с.</p> <p>12. Мочульська М. Є. Судова влада та громадськість: взаємодія в умовах конституційної реформи правосуддя в Україні. Український часопис конституційного права. 2018. № 3. С. 39-46.</p> <p>13. Рабінович С. Приховані повноваження конституційного суду? Український часопис конституційного права. 2020. № 3. С. 3-24.</p> <p>14. Різник С. В. Конституційність нормативних актів : сутність, методологія оцінювання та система забезпечення в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 542 с.</p> <p>15. Чорненький В. І. Конституційно-правовий статус осіб з інвалідністю в Україні : монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 232 с.</p> <p>Інтернет джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Президент України URL: https://www.president.gov.ua/ 2. Верховна Рада України URL: http://www.rada.gov.ua 3. Кабінет Міністрів України URL: http://www.kmu.gov.ua 4. Конституційний Суд України URL: http://www.ccu.gov.ua/ 5. Верховний Суд URL: www.scourt.gov.ua. 6. Єдиний державний реєстр судових рішень України URL: www.reyestr.court.gov.ua. 7. Український часопис конституційного права URL: http://www.constjournal.com 8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини URL: http://www.ombudsman.gov.ua 9. Центральна виборча комісія України URL: www.cvk.gov.ua. 10. Рада національної безпеки і оборони України URL: www.rainbow.gov.ua
Обсяг курсу	96 годин аудиторних занять. З них 48 годин лекцій, 48 годин практичних занять та 54 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>на понятійному рівні</i> основні конституційно-правові категорії, поняття та їх визначення, особливості застосування конституційно-правових норм та політико-правових конструкцій; ✓ <i>на фундаментальному рівні</i> основи теорії чинної конституції та сучасного конституціоналізму, конституційно-правове наповнення правового положення людини і громадянина в Україні; основ парламентаризму; конституційно-правову модель організації та функціонування органів публічної влади в Україні та основи її територіальної організації; ✓ <i>на практично-творчому рівні про ті</i> вимоги, які ставляться до правника який працює в органах публічної влади; здійснює правове забезпечення діяльності народних депутатів України та депутатів місцевих рад, політичних партій, громадських організацій та виборчого процесу в Україні тощо

	<p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ на рівні відтворення правильно оцінювати сутність та зміст конкретних конституційно-правових явищ (ситуацій), орієнтуватися в чинному конституційному законодавстві, в т.ч. на рівні актів Конституційного Суду України та відповідних підзаконних нормативно-правових документів, застосовувати необхідні конституційно-правові акти, - на творчому рівні використовувати свої внутрішні якості у підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати конституційно-правові явища, формувати наукові пошуки.
Ключові слова	Конституційне право, конституційні права, конституція, конституційність закону, конституційний лад, державний суверенітет, територіальна цілісність, верховенство права, конституційна держава, конституційні спори.
Формат курсу	Змішаний, очно-дистанційний.
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<p><i>Змістовий модуль № 1.</i> <i>Вступ до предмету «Конституційне право України»</i> Тема 1. Конституційне право України: поняття, система, принципи</p> <p><i>Змістовий модуль 2.</i> <i>Сучасні джерела конституційного права. Основи теорії конституції та конституціоналізму в Україні</i> Тема 2. Джерела конституційного права України Тема 3. Конституція України – поняття та правова природа Тема 4. Порядок прийняття Конституції України. Внесення змін до Конституції України</p> <p><i>Змістовий модуль 3.</i> <i>Основи конституційного ладу</i> Тема 5. Поняття і зміст конституційного ладу України Тема 6. Система засад конституційного ладу України Тема 7. Конституційно-правові засади громадянського суспільства. Конституційно-правовий статус громадських організацій та політичних партій</p> <p><i>Змістовий модуль 4.</i> <i>Конституційно-правовий статус особи</i> Тема 8. Основи конституційно-правового статусу людини і громадянина Тема 9. Громадянство України Тема 10. Основи конституційно-правового статусу закордонних українців, національних меншин, корінних народів, іноземців, біженців, внутрішньо-переміщених осіб</p> <p><i>Змістовий модуль 5.</i> <i>Основи державно-територіального устрою України</i> Тема 11. Територія України (державна територія) як об'єкт конституційно-правового регулювання Тема 12. Конституційні основи адміністративно-територіального устрою України</p> <p><i>Змістовий модуль 6.</i></p>

	<p><i>Форми прямого народовладдя в Україні</i></p> <p>Тема 13. Конституційно-правові принципи виборчого права <i>Самостійне заняття № I.</i> <i>Виборча система : поняття, види, конституційно-правове забезпечення проведення виборів в Україні (Питання обговорюються на лекції та виносяться на іспит. Практичне заняття не проводиться)</i></p> <p>Тема 14. Референдум та інші форми прямого народовладдя в Україні <i>Змістовий модуль 7.</i> <i>Конституційна система державної влади в Україні</i></p> <p>Тема 15. Конституційно-правова природа державної влади в Україні: поняття, завдання та функції, система</p> <p>Тема 16. Президент України - Глава Держави</p> <p>Тема 17. Компетенція Президента України</p> <p>Тема 18. Законодавча влада та парламентаризм в Україні</p> <p>Тема 19. Конституційно-правовий статус органів Верховної Ради України</p> <p>Тема 20. Конституційно-правовий статус народного депутата України</p> <p>Тема 21. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України <i>Самостійне заняття № II.</i> <i>Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. Військово-цивільні адміністрації: завдання та функції (Питання обговорюються на лекції та виносяться на іспит. Практичне заняття не проводиться).</i></p> <p>Тема 22. Конституційно-правові основи правосуддя. Конституційний Суд України <i>Самостійне заняття № III.</i> <i>Конституційно-правовий статус адвокатура та прокуратури в Україні (Питання обговорюються на лекції та виносяться на іспит. Практичне заняття не проводиться).</i></p> <p><i>Змістовий модуль 8.</i></p> <p>Місцеве самоврядування <i>Самостійне заняття № IV.</i> <i>Місцеве самоврядування: поняття, принципи (Питання обговорюються на лекції та виносяться на іспит. Практичне заняття не проводиться)</i></p> <p><i>Самостійне заняття № V.</i> <i>Система місцевого самоврядування в Україні. Конституційно-правовий статус суб'єктів місцевого самоврядування в Україні (Питання обговорюються на лекції та виносяться на іспит. Практичне заняття не проводиться).</i></p> <p><i>Змістовий модуль 9.</i></p> <p>Правова охорона Конституції України та захист конституційного ладу України</p> <p>Тема 23. Правова охорона Конституції України.</p> <p>Тема 24. Політико-правові проблеми відновлення чинності Конституції України та рериторії Автономної Республіки Крим, окремих районів Донецької та Луганської областей (status quo ante bellum).</p>
Підсумковий	Залік в кінці першого семестру та іспит у другому семестрі

контроль, форма	Модуль у першому семестрі – усний, у другому – тестові завдання усний
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з філософії та основ права та держави, римського права, адміністративного права та конституційно-процесуального права достатніх для сприйняття категоріального апарату курсу та розуміння його джерел.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми – проектно-орієнтоване навчання, спільні розробки, дискусія, дебати, медіація).
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 • контрольні заміри (модулі): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 • іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу).</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового</p>

	<p>тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<p>Перелік запитань на іспит:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та предмет конституційного права : галузь права, наука, навчальна дисципліна. 2. Конституційно-правові відносини : поняття, види, суб'єкти та об'єкти. 3. Система галузі конституційного права України. Принципи конституційного права. 4. Поняття та зміст джерел конституційного права України. 5. Система джерел конституційного права України: загальна характеристика. 6. Закони як джерела конституційного права України. Поняття та зміст конституційних законів. 7. Міжнародно-правові акти як джерела конституційного права України. 8. Політико-правова природа конституції: поняття, завдання та функції. 9. «Преамбула» Конституції України : особливості об'єкту конституційно-правового регулювання. 10. «Загальна частина» Конституції України. 11. «Прикінцеві положення» Конституції України. 12. «Перехідні положення» Конституції України. 13. Прийняття конституції. Особливості підготовки проекту Конституції України та його прийняття у 1996 році. 14. Конституційно-правове регулювання внесення змін до Конституції України. 15. Конституційна реформа 2004 року. 16. Конституційна реформа 2010 року. 17. Конституційна реформа 2014-2016 року. 18. Поняття конституційного ладу. 19. Конституційна держава. 20. Гарантії конституційного ладу України. 21. Захист конституційного ладу України. 22. Конституційні засади взаємовідносин людини, суспільства (народу) та держави. 23. Конституційні засади організації держави. 24. Конституційно-правове регулювання державної мови в Україні. 25. Конституційно-правове регулювання державних символів в Україні. 26. Поняття громадянського суспільства. 27. Конституційно-правовий статус громадських організацій. 28. Конституційно-правовий статус політичних партій. 29. Поняття та система основних прав, свобод та обов'язків людини і

- громадянина.
30. Особисті права та свободи.
 31. Політичні права та свободи.
 32. Соціально-економічні та культурні права та свободи.
 33. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.
 34. Поняття і зміст громадянства України. Принципи громадянства України
 35. Набуття громадянства України: підстави та умови
 36. Способи припинення громадянства України
 37. Система та повноваження органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства України
 38. Конституційні засади правового статусу іноземців та апатридів.
 39. Конституційно-правовий статус іноземних громадян та осіб без громадянства в Україні.
 40. Конституційно-правовий статус біженців в Україні.
 41. Конституційно-правовий статус іммігрантів в Україні.
 42. Конституційно-правовий статус закордонних українців.
 43. Поняття державної території. Державний кордон України.
 44. Поняття державно-територіального устрою.
 45. Поняття та види автономій. Конституційно-правова природа автономії Криму.
 46. Конституційні засади державно-територіального устрою України.
 47. Загальна характеристика системи адміністративно-територіального устрою України.
 48. Конституційно-правовий статус області та району. Регіон, субрегіон.
 49. Конституційно-правовий статус міста, району в місті, селища, села.
 50. Конституційно-правовий статус міст зі спеціальним статусом.
 51. Вибори : поняття, завдання, види.
 52. Поняття виборчого права.
 53. Види виборчого права.
 54. Конституційно-правові принципи виборчого права.
 55. Виборча система : поняття та види.
 56. Конституційно-правові особливості виборчої системи на виборах Президента України
 57. Конституційно-правові особливості виборчої системи на виборах Верховної Ради України
 58. Конституційно-правові особливості виборчої системи на місцевих виборах в Україні
 59. Поняття та види референдумів в Україні.
 60. Конституційно-правова характеристика всеукраїнського референдуму.
 61. Конституційно-правова характеристика місцевого референдуму.
 62. Реалізація рішень референдумів в Україні.
 63. Поняття та сутність державної влади.
 64. Поняття, види та функції органів державної влади в Україні.
 65. Конституційні засади побудови й діяльності органів державної влади (організації державної влади).
 66. Способи формування органів державної влади.

67. Поняття та правова природа інституту Глави держави – Президента України.
68. Президент України – особа, яка здійснює функції вищої публічної влади.
69. Представницький мандат глави держави – Президента України.
70. Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройними Силами України
71. Президент України – голова Ради національної безпеки і оборони України.
72. Припинення повноважень Президента України. Відповідальність Президента України.
73. Конституційно-правовий зміст повноважень Президента України.
74. Повноваження Президента України у сфері взаємодії із законодавчою владою.
75. Повноваження Президента України у сфері взаємодії із виконавчою влади.
76. Повноваження Президента у сфері функціонування судової влади та прокуратури.
77. Повноваження Президента у сфері національної безпеки та оборони.
78. Поняття парламенту, його правова природа.
79. Функції парламенту – Верховної Ради України.
80. Місце парламенту в системі органів державної влади.
81. Поняття парламентаризму. Парламентаризм в Україні.
82. Уповноважений Верховної Ради з прав людини.
83. Структура Верховної Ради України.
84. Парламентська фракція. Парламентська більшість (коаліція), парламентська меншість.
85. Погоджувальна Рада Верховної Ради України.
86. Голова і заступники Голови Верховної Ради України. Апарат Верховної Ради України.
87. Парламентські комітети і комісії.
88. Народний депутат України – представник Українського народу у Верховній Раді України.
89. Депутатський мандат.
90. Вимоги (цензи) до народного депутата України.
91. Права і обов'язки народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності.
92. Припинення повноважень народного депутата України.
93. Поняття та правова природа Уряду – Кабінету Міністрів України.
94. Місце Уряду в системі органів державної влади.
95. Функції Кабінету Міністрів України
96. Порядок формування, склад і структура Кабінету Міністрів України.
97. Місцеві органи виконавчої влади : система, завдання та функції
98. Порядок формування, склад і структура місцевих державних адміністрацій.
99. Компетенція місцевих державних адміністрацій.
100. Конституційно-правова характеристика судової системи України.

	<p>101. Конституційно-правовий статус суддів в Україні.</p> <p>102. Конституційно-правовий статус Вищої Ради правосуддя.</p> <p>103. Поняття, принципи та функції прокуратури.</p> <p>104. Місце та роль прокуратури у системі розподілу влади в Україні.</p> <p>105. Конституційно-правовий механізм взаємодії органів прокуратури із президентом, парламентом та урядом України.</p> <p>106. Поняття та сутність інституту правової охорони Конституції.</p> <p>107. Суб'єкти правової охорони Конституції України.</p> <p>108. Конституційно-правові засади формування Конституційного Суду України.</p> <p>109. Компетенція Конституційного Суду України.</p> <p>110. Акти Конституційного Суду України.</p> <p>111. Поняття місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як конституційно-правовий принцип, право та інститут.</p> <p>112. Загальна характеристика конституційно-правових передумов відновлення АРК в складі України.</p> <p>113. Правова природа Конституції АРК.</p> <p>114. Окупація АРК.</p> <p>115. Військово-цивільні адміністрації.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>